

T Ü N D É R K E R T

- BOLDOG KARÁCSONYTI! -

Kalendárium

- Karácsony hava

Zöld Mozaik

- A Fertő-Hanság Nemzeti Park

Ügyeskedj!

- Rejtvények, fejtörők

Ünnepeinkről

- A Mikulás legendája

Tudod-e?

- A ponty

Információk

- Mit? Hol? Mikor?

DECEMBER - KARÁCSONY HAVA

Amikor a mezőgazdasági munka befejeződött, az asszonyok munkaidejüknek jelentős részét fonással töltötték. November második felében kezdődött a fonás, és gyakran farsangig tartott. Tilos volt azonban fonni az egyházi és népi ünnepeken, jeles napokon, így Borbála, Luca napján, karácsony két napján. A fonóban beszélgetés, énekszó, játék mellett jobban ment a munka, és ez volt a társas összejöveteleknek, a népköltészet megszólaltatásának, a népdaléneklésnek egyik fő alkalma.

Luca napja (december 13.)

A decemberi asszonyi ünnepek közül hazánkban legjelentősebb Luca napja. Lányoknak, asszonyoknak tilos ilyenkor dolgozniuk. Számos történet szól arról, hogyan büntette meg Luca azokat, akik szőni, fonni, varni, mosni mertek az ő ünnepén. Luca büntetésből a fonó asszonyhoz hajtja az orsót, kóccá változtatja a fonalat, bevarrja a tyúkok tojókját.

Luca napján alakoskodni is szoktak. A Luca-alakoskodó fehér leplet hord, arca elé vagy fejére szitát tesz. Ellenőrzi a fiatalokat, a lustákat megszégyeníti.

Luca napján kezdik készíteni a Luca székét, amelynek segítségével karácsony böjtjén felismerik a boszorkányokat. Alig van olyan falu, ahol nem ismernék a Luca székéről szóló babonás történeteket. A lucaszéken készítője minden nap dolgozik valamit úgy, hogy éppen karácsony estéjére készüljön el. Akkor elmegy az éjféle misére, és ott megismeri a falu boszorkányait, mert ilyenkor szarvat hordanak. Utána azonban menekül haza, különben széttépnék a boszorkányok. Legjobb, ha mákot szór el az úton, mert a boszorkányok kötelesek a mákot felszedni, s így a történet hőse megmenekül a bosszújuktól.

Karácsony (december 25-26.)

A karácsonyfa-állítás szokása a XIX. század negyvenötvenes éveiben városon jelent meg először, Erdély néhány megyéjében még a háború alatt is újévkor, az „aranyos csikó” hozta a gyermekeknek az ajándékot.

A karácsonyi játékok legrégebbi rétegét hazánkban is a latin nyelvű liturgikus játékok képviselik, amelyek a XI. századtól kezdve az istentisztelet részét képezték. A XVII-XVIII. században főként iskolások és laikus vallásos társaságok előadásairól szólnak a tudósítások. A XIX. századtól a betlehemezés két fő formáját ismerjük: az élő szereplőkkel (pásztorjáték) és a bábokkal előadott (bábtán-

coltató) karácsonyi játékot. A jó-rossz, szegény-gazdag ellentét igen egyszerű, szemléletes formában mutatkozik meg a játékokban. A tréfát a pásztorok szolgáltatják, akik félreértik az angyal latin szavát. Tudatlanok, de jószívűek, és csekély javaikból szívesen adakoznak. A betlehemezést szintúgy, mint másféle színjátékos szokásokat adománykérő formulák zárják le.

A regölés (december 26.)

A regölés a télközépi, karácsonyi, újévi köszöntés Európában ismert szokásának magyar változata. Ilyenkor a gyermekek, legények vagy felnőtt férfiak házról házra menve bőséget, boldogságot kívánnak a következő évre.

Nyelvészeink szerint a regölés név finnugor eredetű, és etimológiailag összefügghet a régi magyarok sámánjainak ekstázisba esésével is. A XVI-XVIII. században a vízkereszt utáni első hétfőt regelő hétfőnek nevezték. Heltai Gáspár a XVI. században a regelő hetet említi, mikor az emberek isznak, tobzódnak, s ez szerinte az ördög nagy ünnepe. Az utolsó két évszázadban a Dunántúlon és Erdélyben volt szokásos a regölés.

Hejgetés (december 31. - moldvai csángók)

A hejgetés célja az új esztendőben a gabona, a kenyér mágikus úton való biztosítása.

Résztevői legények, akik elsősorban a lányos házakat keresik fel. A mondókát ostorok csattogása, harangszó, furulya, dob és a köcsögdudához hasonló „bika” hangja kísérte. A hejgetés a búza élettörténetét mondja el a mag elvetésétől a kenyér elkészültéig.

Egyházi ünnepek:

december 6.: Advent 2. vasárnapja

december 8.: Szűz Mária szeplőtelen fogantatása

december 13.: Advent 3. vasárnapja

december 20.: Advent 4. vasárnapja

december 25.: Karácsony: Jézus Krisztus születése

december 26.: Szent István vértanú emlékezete

december 27.: Szent Család ünnepe

december 28.: Aprószentek

Jeles napok:

december 1.: AIDS-ellenes világnap (WHO)

december 3.: A fogyatékos emberek nemzetközi napja

december 6.: Mikulás napja: Szent Miklós püspök emlékére

december 10.: Emberi jogok napja

Kata

Zöld
mozaik

Nemzeti parkjaink: Fertő-Hanság Nemzeti Park

Hazánk ötödikként, 1991-ben magyar, 1999-ben osztrák oldalon megalapított nemzeti parkja a Fertő-tó környékét, Hanság mocsár-lápvidékét, Répce folyó árterének legértékesebb tájait foglalja magában, mely az Alpok lábánál, a Kisalföld nyugati peremén helyezkedik el.

Tudtátok, hogy a Fertő-tó Közép-Európa harmadik legnagyobb tava és ez a legnyugatibb fekvésű eurázsiai sztyepp-tó?

A Fertő sekély, lefolyástalan, szikes tó, amelyet összefüggő nádasai vagy náddal körülzárt nyílt vízű tisztásai tesznek jellegzetessé. A tó csaknem 90%-át nádas borítja, ezáltal az állatok számára szinte zavartalan költésre-táplálkozásra alkalmas helyet biztosít. Itt él Közép-Európa legnagyobb fészkelő nagykócsag állománya, amely e nemzeti park címermadara is. Költési időben itt nyári ludak, búbos vöcsök, barna rétihéják, nádírigók is oltalomra találnak. A tavaszi és őszi madárvonulás idején a szigeteken danka-, szerecsensirály, barátréce, az iszapzátonyokon gulipán, míg a sekély vízben nagy godák, különféle récék találnak menedéket. Az ízeltlábúak közül leggyakrabban a lápi acsa, lápi-mocsári szitakötő fordul elő. Ha ezeket az állatokat élőben is szeretné látni, akkor tavasszal és nyáron érdemes végigjárni izgalmas kenutúra keretében a Vízi Rence-tanösvényt, ahol a Fertő sűrű nádasába vágott csatornáin haladva ismerkedhetsz meg a tájjal és állatvilágával.

Ha ezen a vidéken kirándulsz, járd végig a 4 km hosszú Sziki-Őszirózsa-tanösvényt, ahol nemcsak a szikes puszta és tavak madárvilágával, hanem a régi magyar háziállatokkal, mint rackajuh, házibivaly, magyar szarvasmarha is közelebről megismerkedhetsz, de tavasztól-őszig a szikesek védett növényeit is, mint a sziksfű, bárányparéj, sziki őszirózsa, pókbangó, fekete kökörcsin megnézheted.

A Hanság egykor járhatatlan mocsár-lápvidék volt, de a lecsapolásoknak köszönhetően a tájat ma mocsárrétek, kiszáradt láprétek, szántók, kaszálók, nyírlápok jellemzik. A Kapuvár közelében található Öntésmajor települést érdemes felkeresned, itt a „Hanság Élővilága” című kiállításon megnézheted a Hanságra jellemző gazdag madár és -állatvilágot, de a hansági emberek életébe is bepillantást nyerhetsz. Az Esterházy Madárvárta épületében a vidék madárvilága mellett a rovarvilágból is ízelítőt kaphatsz.

A nemzeti park központja a Sarródon található Kócsagvár, itt az aulában egy kiállítás keretében összefüggő képet nyerhetsz a nemzeti park állat- és növényvilágáról, az egyes tanösvények típusairól, de még biciklit is kölcsönözhetsz.

Ha Lébényben kirándulsz, nézd meg a XIII. században épült román kori apátsági templomot.

Fertődön megcsodálhatod az Esterházy József építtetett barokk-rokokó stílusú kastélyt, amelyben a zenekar számára épült Muzsikaházat a világhírű osztrák zeneszerző: Joseph Haydn vezette, de ugyanitt még Mária Terézia is megfordult.

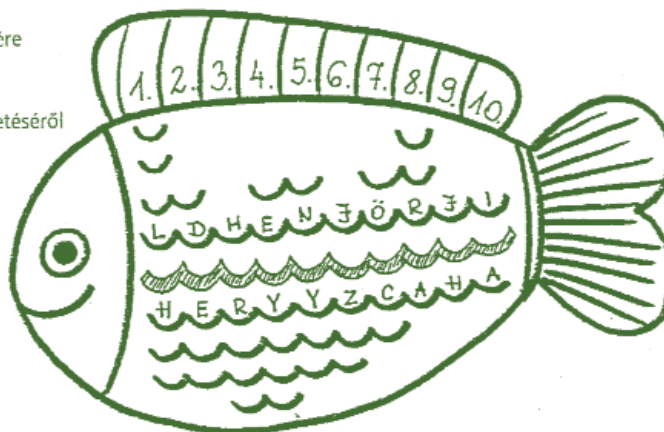
Hasznos oldalak:

- <http://www.ferto-hansag.hu/kocsagvar>
- <http://www.kofejto.hu/> - A fertőrákosi kőfejtőről tudhattok meg érdekes információkat.
- <http://www.kekvercse.mme.hu/hu/gmap> - Itt térképen megnézheted, hogy merre szállnak a szeptemberben elindult, jeladós rendszerrel ellátott kékvércsék.

Halacska

Töltsd ki a függőleges „pikkelyeket”! A megfejtést a középső sorban talárod!

1. Jézus szülővárosa
2. 4 hetes várakozás a Megváltó születésére
3. Karácsonyi dísz
4. A középkor óta a karácsony „kelléke”
5. Ő vitte a hírt a pásztoroknak Jézus születéséről
6. Krisztus más néven
7. 3 napkeleti...
8. Jézus édesanyja
9. Gyapjas állat az istállóban
10. Fohász

Az novemberi fejtörő megfejtései:

1. lánc
2. madár
3. láz
4. gól
5. haj
6. gumi

Írta és összeállította:
Hajni

Pályázat

Tervezz Tündéerkert-logót!

Rajzolj, fess, színezz **hagyományos vagy elektronikus képkészítő eljárással** A/5-ös méretben szellemes **logót** kedvenc játszótéri lapodhoz. *A legjobb 12 pályamunka a jövő évi lapszámokban fog megjelenni.*

A nyertes pályamunkákat díjazzuk.

A pályázat leadásának határideje és helye: 2009. december 15., a Máltai játszótéren

Elektronikus úton: tunderkert@malta.hu

Kérjük a pályázókat nevük és életkoruk feltüntetésére.

Jó munkát!

a Tündéerkert szerkesztősége

Ügyeskedj!

Keresd meg a különbségeket a két kép között!

Ha van kedved, színezd is ki őket!

Kösd össze a számokat növekvő sorban és megtudod, milyen ajándékok rejtőznek a fán! Színezd is ki a képet!

A Mikulás legendája

Kis-Ázsiában, Mira város kolostorának szomszédságában élt egy elszegényedett nemesember, aki úgy elnyomorodott, hogy betevő falatra is alig jutott.

Három férjhez menés előtt álló lánya azon vitatkozott egy este, hogy melyikük adja el magát rabszolgának, hogy tudjon segíteni a családon, és hogy a másik kettő férjhez tudjon menni.

Ekkor ért a nyitott ablak alá Miklós püspök, és meghallotta az alkut. Visszasietett a templomba, egy marék aranyat tett egy vászonzacskóba és bedobta az ablakon.

A lányok azt hitték, csoda történt. Majd egy év múlva, ugyanebben az időben, még egy zacskó aranyat dobott be a második lánynak.

Kisiettek, mert lépteket hallottak az ablak alól, s akkor látták, hogy egy piros ruhás öregember siet el a sötétben.

Harmadik évben, ezen a napon nagyon hideg volt, Miklós püspök zárva találta az ablakot. Ekkor felmászott a sziklaoldalban épült ház tetejére, és a nyitott tűzhely

kéményén bedobta az aranyat. A legkisebb lány éppen ekkor tette harisnyáját a kandalló mellé száradni, és az arannyal teli zacskó pont bele esett.

Az ismeretlen jótevőről kezdték azt hinni – mivel mindig ilyenkor, télen történtek ezek a csodák –, hogy maga a Télapó jön el ezekkel az ajándékokkal. Az idő folyamán mégis kitudódott a titok, hogy a jótevő maga Miklós püspök.

Ugyanis a legkisebb lánynak bedobott aranyban volt egy olyan darab, amit a helyi aranykereskedő előzőleg adományozott Miklós püspöknek egy szerencsés üzletet követően. Ezt felismerve, már mindenki tudta, hogy ki a titokzatos

segítő! De kiderült ez abból is, hogy december 5-én, a névnapja előestéjén, a hideg idő beköszöntével rendszeresen megajándékozta a gyerekeket mindenféle édességgel.

Azóta is várjuk minden évben december 5-én este, hogy minket is meglátogasson a Mikulás.

Kozák Panna, 7 éves

Weöres Sándor: Suttog a fenyves

Suttog a fenyves, zöld erdő,
Télapó is már eljő.
Csendül a fűrgé száncsengő,
Véget ér az esztendő.
Tél szele hóval, faggal jó,
Elkel most a nagykendő.
Libben a tarka nagykendő,
Húzza-rázza hús szellő.
Suttog a fenyves, zöld erdő,
Rászítal a hófelhő.
Végire jár az esztendő,
Cseng a fűrgé száncsengő.

Éger Csenge, 7 éves

Kalmár Réka, 7 éves

Adamski Julcsi, 7 éves

Szilágyi Domokos: Karácsony

A puha hóban, csillagokban,
az ünnepi foszlós kalácson
láthatatlanul ott a jel,
hogy itt van újra a karácsony.

Mint szomjazónak a pohár víz,
úgy kell mindig e kis melegség,
hisz arra született az ember,
hogy szeressen és szeressék.

S hogy ne a hóban, csillagokban,
ne ünnepi foszlós kalácson,
ne díszített fákon, hanem
a szívekben legyen karácsony.

Tudod-e

Ne feledjétek, búvárkodjatok ti is! Ha különleges adatra bukkantok, írjátok meg a szerkesztőség címére, és az újságba is bekerülhet majd. Várom ötleteiteket!

Biztos sok karácsonyi, szépen terített, ünnepi asztalon lesz fő fogás a pontyból készült halászlé vagy rántott ponty.

Vajon erről a közismert halról, mely Magyarország leggyakrabban előforduló halfajtája, tudjátok-e, hogy honnan származik, hány évig élhet, vagy igaz-e, hogy téli álmot alszik?

A ponty Kelet- és Közép-Ázsiából származik. A kínaiak már 2500 évvel ezelőtt tavakban tenyésztették. Európai szerzetesek hozták be a pontyot Európába, és a 16. század közepén került a dániai kolostorokba.

A ponty nagyon óvatos hal, nem mindig harap a horgászok csaliára. Sokat kibír, életerős, sok országban elterjedt. Elviseli az oxigénben szegény vizet is. Előfordul Európában, Ázsiában, Afrikában, és az 1870-es években betelepítették az Amerikai Egyesült Államokba is.

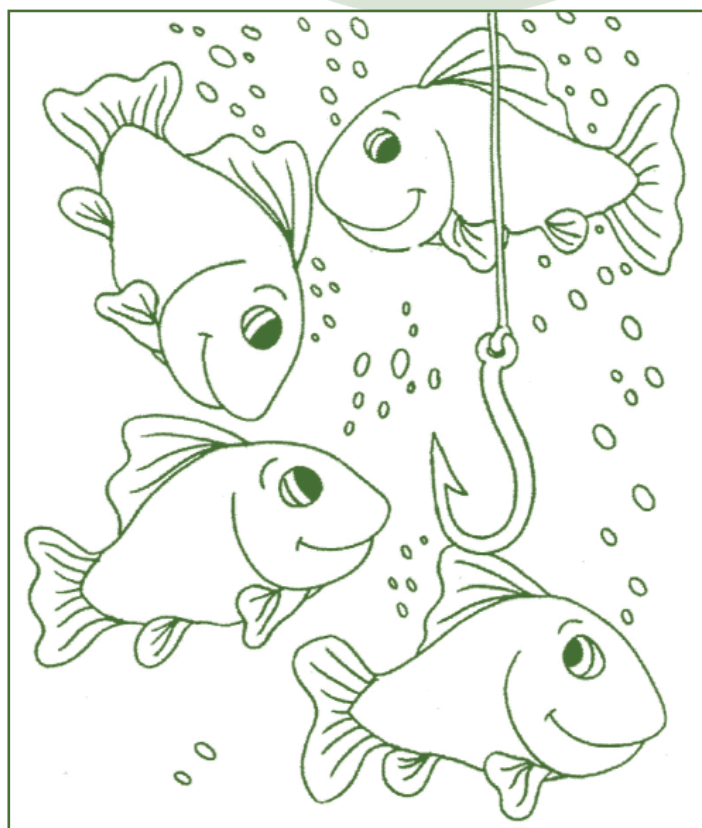
A Kaszpi-tengerben több mint 25 kilós pontyokat is kifogtak. A ponty a legtöbb állatnál magasabb kort érhet meg. Átlagos élettartama 30-40 év, de egyes példányok 70-100 évig is élhetnek.

A ponty az iszaptól szerzi táplálékát úgy, hogy megszűri azt. Így lárvákat, apró állatokat fogyaszt. A tavi pontyokat azonban hozzá lehet szoktatni ahhoz, hogy vízinövényeket, olajpogácsát, kenyeret vagy főtt krumplit egyenek.

Késő ősszel abbahagyják a pontyok az evést, és csoportokba gyűlnek a fenék iszapjában. Itt mozdulatlanul pihennek, vermelnek, 6 °C-nál még kopoltyúik mozgását is abbahagyják.

Összeállította:
Zsuzsa

Színezd ki
a rajzot!

Információk

LAJOS U.:

Adventi gyertyagyújtás: november 29., december 6., 13., 20., 16.00-tól

Mikulásvárás: december 4., 16.00-tól

(Mikuláscsomagot csak az időben beérkezett gyerekrajzok készítőinek tudunk ajándékozni.)

Karácsonyi üdvözlőlapp készítése: december 21., 16.00-tól

Karácsonyi díszek készítése gyékényből: december 21., 16.00-tól

Karácsonyfa díszítése: december 24., 11.00-tól

Madaras klub: december 3., 10., 17., 16.00-tól

HUSZTI ÚT:

Adventi gyertyagyújtás: november 29., december 6., 13., 20., 16.00-tól

Mikulásvárás: december 6., 16.00-tól

(Mikuláscsomagot csak az időben beérkezett gyerekrajzok készítőinek tudunk ajándékozni.)

Bababörze: december 11., 11.00-tól

Karácsonyi kézműves foglalkozás: december 18., 16.00-tól

Karácsonyi teadélután: december 20., 16.00-tól

Karácsonyfa díszítése: december 24., 11.00-tól

Szilveszteri álarcok készítése: december 30., 15.00-tól

KERÉK U.:

Adventi gyertyagyújtás: november 29., december 6., 13., 20., 16.00-tól

Mikulásvárás: december 5., 16.00-tól

(Mikuláscsomagot csak az időben beérkezett gyerekrajzok készítőinek tudunk ajándékozni.)

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól

Kártyaklub: december 11., 16.00-tól

Luca-napi mulatságok: december 13., 16.00-tól

Monopoly-csata: december 19., 16.00-tól

Karácsonyfa díszítése: december 23., 16.00-tól

Szilveszteri készülődés: december 30., 16.00-tól

ZEMPLÉN U.:

Adventi gyertyagyújtás: november 29., december 6., 13., 20., 16.00-tól

Mikulásvárás: december 6., 16.00-tól

(Mikuláscsomagot csak az időben beérkezett gyerekrajzok készítőinek tudunk ajándékozni.)

Adventi kézműves foglalkozás: december 3., 10., 17., 16.00-tól

Baba-mama klub: december 9., 16.00-tól

Karácsonyi díszek készítése: december 21., 16.00-tól

Karácsonyfa díszítése: december 24., 10.00-tól

GYŰRŐ U.:

Adventi kézműves foglalkozás: december 2., 9., 16.00-tól

Zenés-mondókás foglalkozás: december 4. (Mikulás-énekek), 11., 18. (karácsonyi énekek), 10.30-tól

A Mikulás érkezéséről a helyszínen lehet érdeklődni.

(Mikuláscsomagot csak az időben beérkezett gyerekrajzok készítőinek tudunk ajándékozni.)

Karácsonyi kézműves foglalkozás: december 16., 16.00-tól

Mézeskalács-készítés: december 23., 16.00-tól

SILVANUS SÉTÁNY:

Adventi kézműves foglalkozás: december 4., 11., 18., 16.00-tól

Mikulásváró kézműves: december 6., 12.00-tól

Luca-napi búzaültetés: december 13., 16.00-tól

Karácsonyfa díszítése: december 24., 10.00-tól

SOLYMÁR UTCA:

Mikulásváró kézműves: december 1., 16.00-tól

A Mikulás érkezéséről a helyszínen lehet érdeklődni.

(Mikuláscsomagot csak az időben beérkezett gyerekrajzok készítőinek tudunk ajándékozni.)

Énekes-mondókás foglalkozás: december 3., 10., 17., 11.00-tól

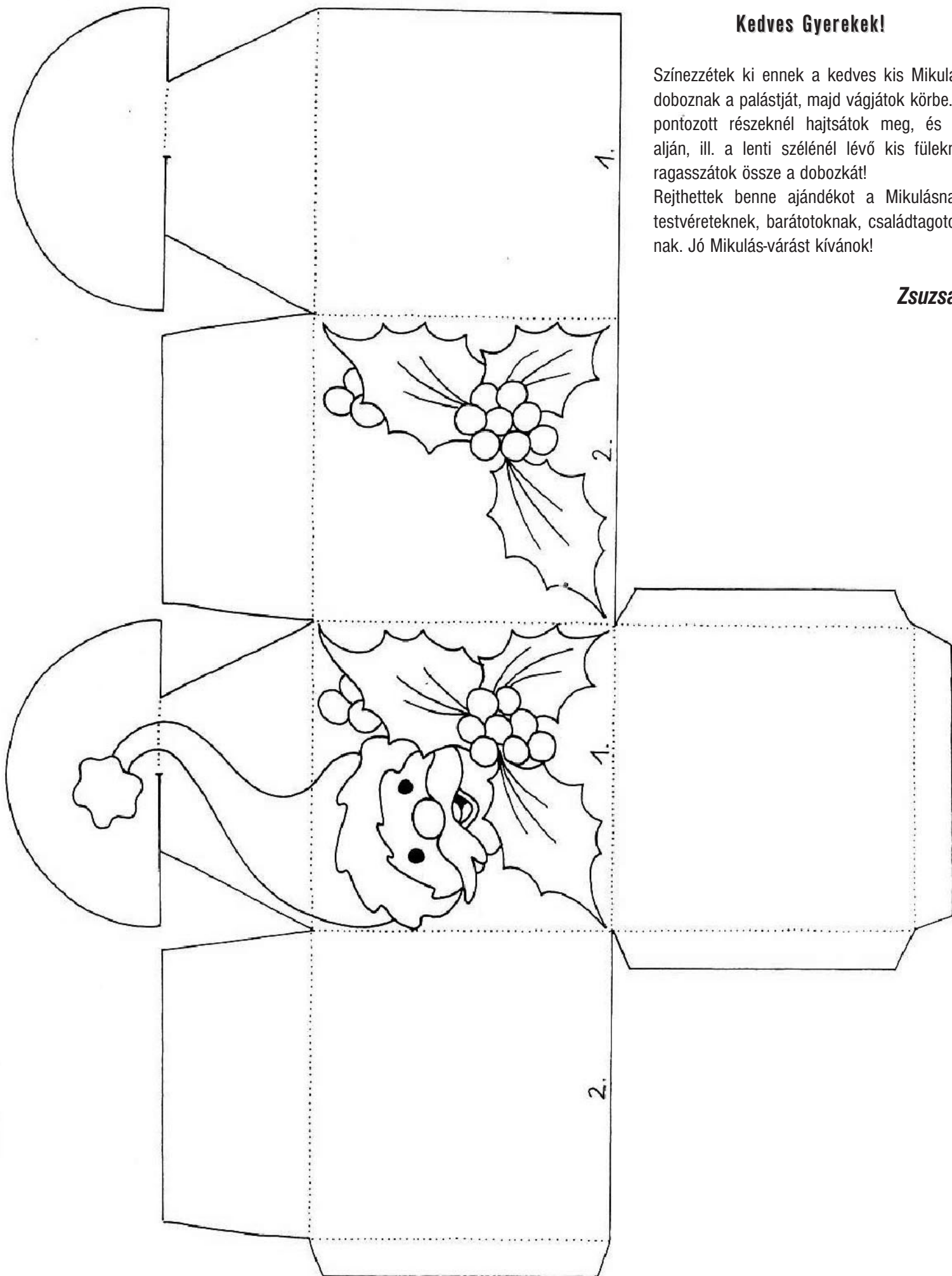
Karácsonyi díszek, dekorációk készítése: december 9., 23., 16.00-tól

Karácsonyi kézműves foglalkozás: december 15., 16.00-tól

Karácsonyfa díszítése: december 24., 11.00-tól

M. 1.

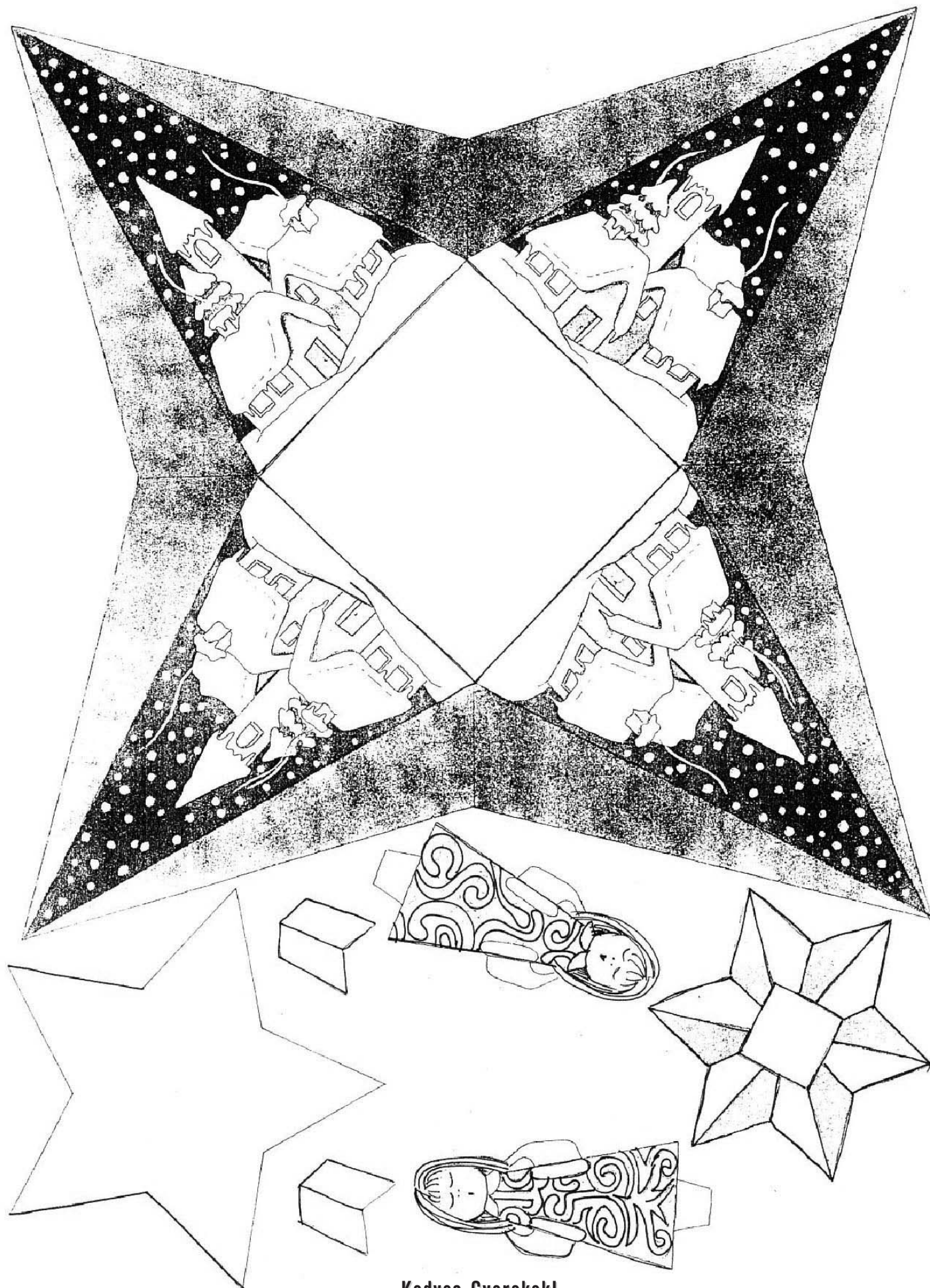

Kedves Gyerekek!

Színezzétek ki ennek a kedves kis Mikulás-doboznak a palástját, majd vágjátok körbe. A pontozott részekenél hajtsátok meg, és az alján, ill. a lenti szélénél lévő kis füleknél ragasszátok össze a dobozkát!

Rejthettek benne ajándékot a Mikulásnak, testvéreteknek, barátotoknak, családtagotoknak. Jó Mikulás-varást kívánok!

Zsuzsa

Kedves Gyerekek!

Egy szép és különleges asztali csillagdobozt készíthettek a melléklet segítségével, ha előbb kiszínezték a rajtot, majd a csillagágakat felhajtjátok és a szélén lévő szürke részeket behajtjátok. Ezután, ha a kisebbik csillagot (melyet középen kivágtatok) ráhúzzátok a tetejére, így összearátok a dobozt. A két éneklő lány kezébe ragasszátok be az énekes könyvüket, majd állítsátok őket a nagyobbik csillagra, vagy rá is ragaszthatjátok őket a dobozra. Jó munkát kívánok!